

MEGEMLÉKEZÉS

MAXIM GRIGORJEVICS LEVIN

(1904—1963)

Hosszantartó, súlyos betegség után 1963. április 18-án Moszkvában meghalt a Szovjet Tudományos Akadémia Néprajzi Intézetének helyettes igazgatója, a történettudományok doktora, a *Lomonoszov Egyetem Embertani Tanszékének* professzora: MAXIM GRIGORJEVICS LEVIN.

A kiváló anthropológus és etnographus 1904. október 29-én született a fehéroroszországi Szlonyimban orvoscsaládból. Igen változatos, tudományos eredményekben gazdag, száznál több tanulmányban tükröződő életpályáját a moszkvai egyetemen kezdte, ahol D. N. ANUCSIN és V. V. BUNAK előadásait hallgatta (1920—1925), majd B. A. KUFTYIN irányításával elvégezte a néprajzi aspirantúrát (1925—1928). Alig több mint egy évtized alatt Levin a Népkutató Múzeum Szibériai-osztályának tudományos munkatársa, majd osztályvezetője és a múzeum tudományos titkára (1927—1938), honoris causa a történettudományok kandidátusa (1938), docens a Lomonoszov Egyetem Embertani Tanszékén (1938—), kitűnően végzi tanulmányait a II-ik Orvostudományi Intézet levelező tagozatán (1935—1940), a Lomonoszov Egyetem Embertani Kutatóintézetének tudományos titkára és az Antropológicseszkijszurnal felelős szerkesztője (1939—).

Már docensi tevékenysége idején, melyet az evakuáció alatt (1941—1943; Szverdlovszk, Ashabad) is folytatott, rendkívül széles körű felkészültségről tett tanúbizonyságot a Szovjetunió népeinek etnographiája, az ember anatómiája és az egyetemes néprajz köréből tartott előadásaival. Ugyanakkor speciális kollégiumot vezetett „A központi idegrendszer anatómiája” témakörből.

Életének utóbbi két évtizedében a Néprajzi Intézet tudományos főmunkatársa (1943—), majd helyettes igazgatója (1944—1963) és az intézet Embertani Szektorának vezetője (1949—1963). Bár ezekben az években tovább folytatta egyetemi előadásait a már említett témakörök szerint, különösen fontos volt az intézetben végzett szervezői tevékenysége, mely nemcsak a különböző expedíciókra vonatkozott, hanem az intézet kiadványainak (Trudü-sorozat, Kratkije Szooobszenijija, Szovjetszkaja Etnografija) fenntartására és magas színvonaluk biztosítására.

Tudományos tevékenységének kezdetétől állandóan foglalkoztatták Szibéria embertanának és néprajzának problémái, Szibéria népeinek etnogenezise, Szibéria, Közép-Ázsia és Kazahsztán embertani típusainak genealógiai klasszifikációja, az *ajnök* és az *eszkimók* eredete. Foglalkozott a *japánok* és *koreaiak* embertanával is. Expedíciós munkásságának első része, vagyis *tuvai* (1926, 1952), *északbajkáli* (1927), *altaji* (1929), *ohotszki* (1931—1932), *amuri* és *szahalini* (1947), valamint *burját-mongóliai* (1952) tanulmányútjai szoros összefüggésben voltak a fennemlített kérdésesortokkal és a számos (kb. 20) embertani részlettanulmányon túl alapját képezték „Távol-Kelet népeinek etnikai antropológiája és etnogenezisük problémái” c. monográfiájának, amelyért elnyerte a doktori fokozatot és a professzori kinevezést (1957). Expedíciós munkásságának második részében (1957—1962) minden év nyarán a *Csukcs-félszigeten* végezte embertani, néprajzi, régészeti és vércsoport kutatásait s megkezdte előzetes észrevételeinek publikálását. Uellen és Ekven mellett ezekben az években tárta fel a *Gyevsznyev-fok* környékén élt őslakosok, a mai eszkimók elődeinek igen értékes paleoantropológiai anyagát, melyek az amerikai kutatók számára immár forrásértékűek.

M. G. LEVIN az anucsini iskolában elsajátított embertani-néprajzi-régészeti szemléletmód birtokában példamutatóan foglalkozott az etnogenezis problémáival és egyike azon szovjet anthropológusoknak, akik elsőként ismerték fel a kraniológiai anyagnak az etnogenezis problémáinak megvilágításában betöltött jelentős szerepét. Embertani vonatkozásban nevéhez fűződik az amuro-szahalini típus felismerése és részletes leírása, továbbá a katangai és dél-szibériai típusok genézisének elemzése. N. N. CSEBOKSZAROVVAL együtt részt vett a gazdasági-

kulturális típusok és történeti-néprajzi területek elméletének kidolgozásában, amely az ember-
tan, a régészet és a néprajz számára egyaránt nagy jelentőségű. Koncepcióját és tematikáját
tekintve mind a JA. JA. ROGINSZKIJJal együtt írt embertani tankönyve (1955), mind pedig
az embertan oroszországi történetét tárgyaló monographiája (1960) nemzetközi viszonylatban
is egyedülálló.

Tevékenységének ismeretében kétségtelen, hogy M. G. LEVIN az etnogenezis két
auxiliáris tudományágában (embertan, néprajz) maradandót, forrásértékűt alkotott és halá-
lával súlyos veszteség érte mind a szovjet, mind az egyetemes anthropológiát és ethno-
graphiát.

Dr. TÓTH TIBOR

(Megemlékezés az Embertani Szakosztály 1963. október 30-iki ülésén.)